

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор Східноукраїнського національного
університету імені Володимира Даля
Міністерства освіти і науки України

д.т.н., проф. Ольга ПОРКУЯН

12 вересня 2025 р.

ВИСНОВОК

спільного засідання кафедри обліку і оподаткування, кафедри економіки і підприємництва, та кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу

Східноукраїнського національного університету
імені Володимира Даля про наукову новизну, теоретичне та практичне
значення результатів дисертації

Осьмака Дмитра Ігоровича на тему:

«Стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств у
повоєнному відновленні України», поданої на здобуття ступеня доктора
філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за
спеціальністю 051 Економіка

ВИТЯГ

з протоколу № 8 спільного засідання кафедри обліку і оподаткування,
кафедри економіки і підприємництва, кафедри публічного управління,
менеджменту та маркетингу

Східноукраїнського національного університету

імені Володимира Даля

від « 12 » вересня 2025 р.

ПРИСУТНІ:

Головуючий на засіданні – зав. кафедри обліку і оподаткування д.е.н., проф. Ключ Ю.І., присутні: декан факультету економіки та управління, гарант ОНП «Економіка» д.е.н., проф. Івченко Є.А., зав. кафедрою публічного управління, менеджменту та маркетингу д.е.н., проф. Хандій О.О., к.е.н., доц. Кушал І.М., к.е.н., доц. Мельнік М.А., к.е.н., доц. Пчелинська Г.В., к.е.н., доц. Серікова О.М., к.е.н., доц. Тацій І.В., науковий керівник – к.е.н., доц., доцент кафедри обліку і оподаткування Манухіна М.Ю., здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – Осьмак Д.І.

Завідувач кафедри економіки та підприємництва д.н. з держ.упр., проф. Ольшанський О.В., д.е.н., проф. Бузько І.Р., д.е.н., проф. Овечкіна О.А., д.е.н., проф. Семененко І.М., д.е.н., проф. Сєребряк К.І., к.е.н., доц. Швець Н.В., к.е.н., доц. Бурко Я.В., к.е.н., доц. Вахлакова В.В.

Серед присутніх – 7 докторів з економічних наук, 1 доктор наук з державного управління та 10 кандидатів економічних наук.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

1. Обговорення дисертаційного дослідження здобувача освіти третього (освітньо-наукового) рівня кафедри обліку і оподаткування факультету економіки і управління СНУ ім. В. Даля **Осьмака Дмитра Ігоровича на тему: «Стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств у повоєнному відновленні України»**, поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка.

Дисертація виконувалась на кафедрі обліку і оподаткування СНУ ім. В. Даля. Тему дисертації уточнено на засіданні Вченої Ради СНУ ім. В. Даля (протокол № 9 від 29 серпня 2025 року).

Науковий керівник — к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування факультету економіки і управління Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля Марта Юріївна Манухіна.

2. Затвердження спільного висновку спільного засідання кафедри обліку і оподаткування, економіки і підприємництва, кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу щодо дисертаційного дослідження **Осьмака Дмитра Ігоровича**.

Вела засідання завідувач кафедри обліку і оподаткування, д.е.н., проф., Клюс Ю.І., в ході якого

ВИСТУПИЛИ:

Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти **Осьмак Дмитро Ігорович** представив презентацію за основними положеннями дисертації «Стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств у повоєнному відновленні України», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка.

У ході презентації **Осьмак Д.І.** ознайомив присутніх на спільному засіданні кафедри обліку і оподаткування, кафедри економіки і підприємництва кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу зі структурою своєї роботи, обґрунтував актуальність її тематики, висвітлив основні положення дисертаційного дослідження, які відображають його наукову новизну та виносяться на захист, звернув увагу присутніх на теоретичне та практичне значення висновків, одержаних за результатами дослідження.

Після закінчення презентації **Осьмака Д.І.** присутніми на захисті фахівцями були поставлені так і запитання:

Доктор наук з державного управління, професор Ольшанський О.В.: у чому полягає наукова новизна запропонованої концептуальної схеми прогнозування оптимальних параметрів стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств у період повоєнного відновлення?

Осьмак Д.І.: Наукова новизна полягає у розробці багаторівневої концептуальної схеми, яка інтегрує економетричні методи прогнозування з урахуванням специфіки повоєнного періоду, вперше запропоновано системний підхід до визначення оптимальних параметрів стимулювання інвестиційно-

інноваційної діяльності, що базується на динамічному аналізі національних економічних тенденцій і на відміну від інших включає такі основні етапи: набір показників, що характеризують інвестиційно-інноваційну діяльність підприємств; формування матриці вхідних даних для прогнозування оптимальних параметрів стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності; аналіз динаміки фактичних показників та вибір рівняння тренду з огляду на національні тенденції в економіці; розрахунок прогнозних значень абсолютних показників оптимальних параметрів стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності; визначення прогнозних відносних показників (за необхідності) оптимальних параметрів стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності; стандартизація (за необхідності) прогнозних значень оптимальних параметрів стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності; розрахунок прогнозних значень та їх інтерпретація оптимальних параметрів стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності.

Доктор економічних наук, професор Бузько І.Р.: аргументуйте доцільність впровадження запропонованого Вами механізму стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств у повоєнний період і яким чином врахування мотивів інвестування, інтелектуального ресурсу та капіталу забезпечує його адаптивність до умов посткризового економічного середовища?

Осьмак Д.І.: Запропонований механізм стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств у повоєнний період є доцільним та актуальним з огляду на необхідність системного підходу до відновлення економіки України в умовах посткризового середовища. Його концептуальна основа є двокомпонентна структура, що включає керуючу та керовану підсистеми, - дозволяє забезпечити ефективну взаємодію між суб'єктами управління та об'єктами інвестування.

Взаємодія між цими підсистемами здійснюється через методи, інструменти та важелі впливу, серед яких: податкові стимули; грантові програми; механізми державно-приватного партнерства; інституційна підтримка індустриальних парків; нормативно-правове забезпечення інвестиційної безпеки.

Особливу увагу в механізмі приділено мотивам інноваційного інвестування, які в умовах повоєнного періоду набувають нових характеристик: прагнення до стабільності; потреба в гарантіях безпеки капіталу; орієнтація на соціально відповідальні проекти; інтерес до інноваційних рішень з високою доданою вартістю.

Врахування інтелектуального ресурсу та капіталу є ключовим чинником адаптивності механізму. У дисертації доведено, що здатність підприємства мобілізувати інтелектуальний потенціал – тобто компетентність управлінського персоналу, наявність кваліфікованих кадрів, інноваційна культура – безпосередньо впливає на ефективність інвестиційних рішень. Саме інтелектуальний капітал забезпечує гнучкість, здатність до трансформації та швидкого реагування на зміни зовнішнього середовища.

Умови посткризового економічного середовища характеризуються високим рівнем невизначеності, ризиків та обмеженістю ресурсів. Запропонований механізм, завдяки своїй системності, багаторівневості та

орієнтації на людський капітал, дозволяє не лише стимулювати інвестиційно-інноваційну активність, а й забезпечити стає інноваційне зростання підприємств, що є критично важливим для економічного відновлення України.

Кандидат економічних наук, доцент Мельнік М.А.: у чому полягає доцільність впровадження запропонованої Вами системи оцінювання рівня інвестиційного розвитку територій, яка базується на стандартизації показників шляхом порівняння з областю-еталоном, і яким чином така система дозволяє виявити диспропорції інвестиційного розвитку регіонів для формування ефективної інвестиційної політики підприємств?

Осьмак Д.І.: Запропонована система оцінювання рівня інвестиційного розвитку територій є інноваційною, оскільки вона базується на стандартизації показників шляхом порівняння фактичного значення інвестиційного показника окремого регіону із значенням області-еталону, яка виконує роль референтного критерію економічної доцільності. Такий підхід дозволяє не лише кількісно оцінити рівень інвестиційного розвитку, а й виявити структурні диспропорції між регіонами, що є критично важливим у контексті повоєнного відновлення економіки України.

На відміну від традиційних методик, які часто базуються на абсолютних показниках або середніх значеннях, запропонована система дозволяє: встановити рівень відставання або випередження регіону порівняно з еталонною областю; виявити тенденції наростання диспропорцій у темпах інвестиційного розвитку; визначити пріоритетні напрями коригування інвестиційної політики як на рівні держави, так і на рівні окремих підприємств.

Важливо, що така система дозволяє враховувати індивідуальні особливості регіонів, їх ресурсний потенціал, інфраструктурну забезпеченість, кадровий склад, інноваційну активність тощо. Це створює умови для формування адаптивної інвестиційно-інноваційної політики підприємств, яка враховує не лише економічні показники, а й інтелектуальний ресурс, мотиви інвестування та стратегічні цілі суб'єктів господарювання.

Таким чином, впровадження запропонованої системи оцінювання сприятиме оптимізації розподілу інвестиційних ресурсів, зменшенню регіональних диспропорцій, підвищенню ефективності управлінських рішень та стимулюванню сталого інноваційного розвитку підприємств і територій в цілому.

Кандидат економічних наук, доцент Вахлакова В.В.: яким чином запропонована система управління рішеннями щодо стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності у повоєнному періоді, та її побудова посприє оптимізації резерву інвестиційного капіталу і мінімізації ризиків інвестиційно-інноваційної діяльності?

Осьмак Д.І.: Запропонована система управління рішеннями щодо стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств у повоєнному періоді є інноваційною управлінською конструкцією, яка поєднує системний та процесний підходи до управління інвестиційною діяльністю. Її розробка обумовлена необхідністю забезпечення стабільного, адаптивного та ефективного функціонування підприємств в умовах високої турбулентності економічного

середовища, спричиненої наслідками війни.

Системний підхід передбачає розгляд інвестиційно-інноваційної діяльності як цілісної системи, що включає взаємодію внутрішніх і зовнішніх елементів: джерел фінансування, управлінських рішень, інституційного середовища, ризиків, ресурсів та очікуваних результатів. Процесний підхід дозволяє структурувати управлінську діяльність у вигляді послідовних етапів – моніторингу, прогнозування, планування, реалізації та оцінки – що забезпечує гнучкість і адаптивність системи до змін середовища.

Особливу увагу в межах системи управління рішеннями щодо стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств приділено інтелектуальному ресурсу підприємства, який виступає як рушійна сила прийняття ефективних рішень. Залучення кваліфікованих фахівців, використання аналітичних інструментів, цифрових технологій та управлінських інновацій забезпечує високу якість управління інвестиційно-інноваційною діяльністю.

Таким чином, запропонована система є інструментом стратегічного управління, що дозволяє підприємствам не лише виживати в умовах посткризового середовища, а й забезпечувати стаке інвестиційно-інноваційне зростання, адаптуючись до нових викликів і можливостей.

Після відповідей на запитання виступили:

Науковий керівник - к.е.н., доцент Манухіна М.Ю.

Манухіна М.Ю.: доповіла про виконання наукового дослідження **Осьмака Дмитра Ігоровича** на тему: «**Стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств у повоєнному відновленні України**» під її керівництвом. У своєму виступі Манухіна М.Ю. зазначила, що здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти повністю виконав освітню складову ОНП, успішно склав всі іспити та необхідні заліки, пройшов заплановану педагогічну практику, здобувши відповідні результати навчання; виконав наукову складову ОНП, провів дослідження за кафедральними темами дослідження та самостійно підготував дисертаційну роботу.

Науковий керівник наголосила на тому, що мета і задачі дослідження повною мірою досягнуті, дисертантом використана достатня джерельна та методологічна бази. Дисертант розробив нові наукові положення, висновки та пропозиції, що можуть бути використані у подальшій науковій та практичній діяльності. Протягом 2022-2025рр. послідовно й методично проводив наукові дослідження за темою дисертації, брав активну участь у міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. За темою дисертації опублікувала 10 наукових праць, у тому числі 5 публікацій у фахових журналах та збірниках наукових праць України (категорії Б), та 5 у тезах доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях. На завершення виступу науковий керівник, доцент Манухіна М.Ю. підкреслила, що дисертаційне дослідження **Осьмака Дмитра Ігоровича** може бути рекомендоване до подання до розгляду у разовій спеціалізованій вченій раді з захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 Економіка галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки.

Рецензенти дисертаційної роботи, які наголосили на позитивних аспектах дослідження та висловили свої побажання та зауваження.

Доктор економічних наук, професор Хандій О.О. дала позитивну оцінку дисертації Осьмака Дмитра Ігоровича на тему: «Стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств у повоєнному відновленні України» наголосила на актуальності дослідження в умовах воєнного стану та подальшого повоєнного відновлення. Відзначила, що дисертант має свої оригінальні наукові погляди і думки стосовно досліджуваного питання. Зокрема, позитивно оцінила новачку рукопису, яка пояснюється своєчасною постановкою проблеми, ретельним аналізом нових ідей та вивченням сучасних світових тенденцій: підкреслила широту використання джерельної бази та економічної практики. Аналіз рецензованої дисертації дозволив стверджувати, що в результаті проведеного дослідження автор досяг поставленої мети й повною мірою розкрив поставлені задачі. механізму стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств у повоєнний період як систему двох складових керуючої та керованої підсистем з врахуванням мотивів здійснення інвестицій, наявного інтелектуального ресурсу і капіталу.

Водночас професор Хандій О.О. відзначила певні недоліки виконаного дослідження, які, на її думку, суттєво не впливають на зміст роботи. Враховуючи сучасні тенденції цифровізації управлінських процесів, має місце недостатній акцент уваги на можливостях використання цифрових платформ, аналітичних систем та штучного інтелекту в межах проведеного дослідження. У цілому професор Хандій О.О. відмітила, що дисертація Осьмака Дмитра Ігоровича на тему: «Стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств у повоєнному відновленні України» відповідає вимогам, що ставляться до робіт такого рівня і може бути рекомендована до розгляду у разовій спеціалізованій вченій раді з захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 Економіка, галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки.

Доктор економічних наук, професор Івченко Є.А. відзначив, що дисертаційне дослідження Осьмака Д.І. пов'язане з удосконаленням теоретичних і практичних підходів до проблематики стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств у повоєнний період на сьогоднішній день має актуальне значення. Представлений на обговорення рукопис є завершеним дисертаційним дослідженням із комплексним підходом до вирішення проблем, які виникають у процесі адаптації світового досвіду щодо інвестиційно-інноваційної діяльності до національного економічного законодавства в площині сталого розвитку. Підкреслено, що дисертант методологічно правильно сформулював мету та задачі дисертаційного дослідження, що надало можливість послідовного та цілісного викладу матеріалу та призвело до формулювання висновків, як містять новизну та аргументованість. Професор Івченко Є.А. зазначив, що загалом представлене дисертаційне дослідження справило позитивне враження. Структурна побудова дисертаційного дослідження є цілком логічною; його ключові проблеми сформульовані досить чітко; наукові положення достатньо обґрунтовані та достовірні, основні з них оприлюднені

достатньо повно.

Позитивно сприймається запропоноване автором трактування поняття «стимулювання інвестиційної діяльності підприємств» - як спонукання мотиву до здійснення сукупності практичних дій суб'єктів господарювання щодо реалізації інвестицій з урахуванням і досягненням сталого ефекту, яке на відміну від існуючого враховує інтелектуальний ресурс підприємства і дозволить забезпечити керуючий вплив на ефективність інвестиційної діяльності у режимі саморегуляції у повоєнному відновленні економіки.

Водночас є певні рекомендації, щодо більш чіткого розмежування меж впливу методів прямої та непрямой дії, зокрема в контексті їх практичного застосування на різних етапах інвестиційного процесу - це дозволило б підвищити прикладну значущість класифікації та забезпечити її адаптацію до специфіки галузей і типів підприємств, які, на її думку, суттєво не впливають на зміст дисертації, але змогли більш конкретизувати сутність кожного етапу.

Івченко Є.А. відзначила, що дисертаційне дослідження Осьмака Дмитра Ігоровича на тему: «Стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств у повоєнному відновленні України» може бути рекомендоване до розгляду у разовій спеціалізованій вченій раді по захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 Економіка, галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки.

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

К.е.н., доц. Швець Н.В. зазначила, що думка аспіранта Осьмака Дмитра Ігоровича в цілому є достатньо обґрунтованою, коли він вказує на необхідність комплексного визначення ефективності інвестиційного процесу підприємства, яке відзначається багаторівневим підходом (макро-, мезо- та мікрорівень) та орієнтацією не лише на кількісну оцінку результатів, а й на виявлення факторів позитивного та негативного впливу. Такий підхід дозволяє не лише об'єктивно оцінити результативність інвестиційно-інноваційної діяльності, а й забезпечити практичну цінність для формування адаптивної інвестиційної політики підприємств у динамічному середовищі. Але, на думку Швець Н.В., доцільним видається більш чітке обґрунтування критеріїв розмежування між рівнями оцінювання, а також уточнення методів, які забезпечують ідентифікацію факторів впливу на кожному з рівнів. Це дозволило б підвищити аналітичну точність оцінки та забезпечити її практичну застосовність у різних секторах економіки. Поряд з тим, наведені міркування не впливають на загальний позитивний висновок щодо виконаної роботи та не применшують її наукової цінності та підтримав позицію, що дисертація Осьмака Д.І. на тему: «Стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств у повоєнному відновленні України» може бути рекомендована до розгляду у разовій спеціалізованій вченій раді з захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка».

К.е.н., доц. Бурко Я.В. зазначив, що аспірант Осьмак Дмитро Ігорович цілком прав, коли зазначає, що основними стратегічними орієнтирами стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств України у повоєнному періоді, повинні стати реалізація системи заходів за такими напрямками

регулювання, як покращення інвестиційного середовища, зокрема в частині гарантування безпеки інвестицій, збільшення обсягів інвестицій, покращення структури інвестицій, оптимізація інвестиційних процесів, (скерування інвестиційних процесів на вирівнювання дисбалансів та диспропорцій соціально-економічного розвитку територій.

К.е.н., доц. Кушал І.М. зазначила у своєму виступі, що подана Осьмаком Дмитром Ігоровичем робота містить в собі досить вдалий вибір методів дослідження (трендове моделювання), аналіз і синтез наукової літератури, нормативно-правових актів, економічної практики та узагальнення отриманої інформації з метою дослідження теоретико-методологічних засад стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств у повоєнному відновленні України, що дозволили успішно розв'язати визначені завдання. Крім того, звернула увагу на комплексний аналіз національного та світового досвіду щодо стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств та вирішення наукового завдання, що полягає в отриманні нових результатів у формі наукових висновків щодо визначення поняття, змісту й основних складових елементів стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності та дозволило обґрунтувати і сформулювати практично-спрямовані пропозиції і рекомендації щодо сталого розвитку підприємств у повоєнний період.

Доктор економічних наук, професор Сєребряк К.І. відзначила, що заслуговує на увагу думка аспіранта, що головною особливістю інвестиційно-інноваційної діяльності підприємства є вплив інтелектуального капіталу і ресурсу на її ефективність, а саме, здібність топ менеджерів приймати правильні інвестиційні рішення, налагодити інвестиційний процес з максимальною ефективністю і результативністю на підприємстві, зібрати вмотивовану команду фахівців - все це є запорукою успіху, сталого розвитку суб'єкта господарювання навіть в складних економічних умовах. Акцент увагу на впливі інтелектуального капіталу та ресурсу на ефективність інвестиційно-інноваційної діяльності підприємства, дозволяє персоніфікувати управлінські рішення, враховуючи компетентність, мотивацію та креативність управлінського персоналу. Здібність топ-менеджменту формувати ефективні команди, приймати стратегічно обґрунтовані інвестиційні рішення та забезпечувати результативність інвестиційного процесу є ключовим чинником сталого розвитку підприємства навіть в умовах економічної турбулентності. Такий підхід сприяє: підвищенню інноваційної спроможності підприємства; активізації внутрішнього людського капіталу; забезпеченню конкурентоспроможності підприємства на ринку.

Доктор економічних наук, професор Семененко І.М. зазначив що актуальність дисертаційного дослідження Осьмака Дмитра Ігоровича не викликає сумнівів. Як позитивний момент у дисертації обґрунтовано актуальність дослідження сучасних теоретико-методичних та прикладних проблем стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств у контексті повоєнного відновлення України, що відповідає стратегічним орієнтирам держави на євроінтеграцію. Особливої уваги заслуговує акцент на людському капіталі, як ключовому чиннику інвестиційного процесу, а також врахування впливу цифровізації та розвитку штучного інтелекту, що забезпечує

інноваційність і прогностичну спроможність управлінських рішень.

Незважаючи на високий рівень актуальності порушеної проблематики у дисертації недостатньо конкретизовано механізми інтеграції зазначених технологічних і соціальних факторів у практику управління інвестиційно-інноваційною діяльністю підприємств. Більш детальне розкриття таких механізмів дозволило б посилити прикладну значущість дослідження та забезпечити його адаптацію до сучасних управлінських інвестиційно-інноваційних моделей. Поряд з тим, наведені міркування не впливають на загальний позитивний висновок щодо виконаної роботи та не применшують наукової цінності.

Доктор економічних наук, професор Ключ Ю.І., підводячи підсумки обговорення, відмітила вільне володіння аспірантом матеріалом, що стосується теми дослідження та використання статистичних даних та матеріалів інвестиційно-інноваційної діяльності національних підприємств. Це свідчить про його неабияке знання теми дослідження та використаних ним джерел, здатність до аналізу досліджуваної теми, вміння застосовувати сучасні методи наукового пізнання для вирішення конкретних теоретико-методологічних проблем, поставлених у розділах роботи. Окремі пропозиції щодо вдосконалення теоретико-методологічних положень стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємству повоєнному відновленні України є цікавими, різносторонніми, та нагальними для науки та практики. Загалом проф. Ключ Ю.І. підкреслила, що виконана Осьмаком Дмитром Ігоровичем робота повністю відповідає вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії і може бути рекомендована до подання до розгляду у разовій спеціалізованій вченій раді по захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка», галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Осьмака Дмитра Ігоровича на тему:

«Стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств у повоєнному відновленні України», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка

Обґрунтування вибору теми дослідження. Інвестиційно-інноваційна діяльність підприємств виступає фундаментальним чинником забезпечення сталого економічного розвитку держави, формування її конкурентоспроможності та економічної безпеки. У контексті повоєнного відновлення України вона набуває особливої значущості, оскільки саме інвестиції та інновації здатні забезпечити модернізацію виробничо-технічної бази підприємств, активізувати інноваційні процеси, сприяти інтеграції у глобальні економічні системи та реалізації стратегічних пріоритетів

євроінтеграції.

В умовах трансформації економічного середовища, спричиненої наслідками повномасштабної військового вторгнення, стимулювання інвестиційно-інноваційної активності підприємств постає як ключовий інструмент подолання структурних диспропорцій, відновлення виробничого потенціалу та забезпечення довгострокового соціально-економічного зростання. Особливої уваги потребує формування ефективної інвестиційної політики, орієнтованої на використання сучасних інструментів, цифрових технологій, штучного інтелекту, а також на розвиток людського та інтелектуального капіталу як визначальних чинників інноваційної спроможності підприємств.

Актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлена недостатнім рівнем теоретичного та методичного опрацювання проблем стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств у специфічних умовах повоєнного відновлення. Існуючі наукові підходи не в повній мірі враховують нові виклики, пов'язані з високим рівнем ризиків, нестабільністю фінансових ринків, зміною мотиваційної поведінки інвесторів та необхідністю адаптації управлінських рішень до умов невизначеності.

Серед вітчизняних науковців, які зробили вагомий внесок у розвиток теоретичних і прикладних засад стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств, слід відзначити праці таких дослідників, як І. Бланк, В. Базилевич, Герасимчук, А. Череп, С. Бардаш, Ю. Краснобокий, А. Музиченко, Т. Кулініч, Р. Турко, Я. Головка, С. О. Шерстюк, В. Кравців, Іщук, М. Чумаченко, Ю. Шарова, О. Шерстюк, Д. Зверев та ін. Їхні наукові напрацювання охоплюють широкий спектр питань — від формування інвестиційної політики підприємств до розробки механізмів активізації інноваційної діяльності в умовах трансформаційної економіки.

Попри значну кількість досліджень, присвячених стимулюванню інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств, як вітчизняних, так і зарубіжних учених, таких як: Дж. Кейнс, С. Фішер, Р. Дорнбуш, В. Геєць, І. Бланк, А. Верба, С. Мочерний, А. Мазаракі, Т. Ямагучі та ін., окремі аспекти, зокрема роль інтелектуального капіталу у формуванні інноваційної економіки, специфіка реалізації інвестиційної політики на рівні підприємств у повоєнний період, залишаються недостатньо дослідженими.

Таким чином, актуальність обраної теми дисертаційного дослідження визначається потребою у науковому обґрунтуванні механізмів стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств у повоєнному періоді, розробці інструментів адаптивного управління інвестиційними процесами, а також формуванні стратегічних орієнтирів інвестиційної політики, здатної забезпечити стійке економічне зростання України в умовах глобальних трансформацій.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до плану наукових досліджень Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Київ).

Дисертаційне дослідження узгоджується з Національною економічною стратегією на період до 2030 року затвердженою Постановою Кабінету Міністрів України від 31 березня 2021 року №179; Цілями сталого розвитку України на період до 2030 р., затвердженими Указом Президента України від 30.09.2019 р. № 722 та іншими нормативними актами.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційної роботи полягає у дослідженні теоретико-методичних засад, діагностиці стану та проблем стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств; обґрунтуванню стратегічних пріоритетів стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств у повоєнному відновленні України.

Дослідницькі завдання:

охарактеризувати теоретико-методичні складові стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємства;

розглянути фактори ефективності інвестиційних процесів в ринкових умовах;

визначити сучасну проблематику стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств;

проаналізувати основні тенденції та напрями інвестиційно-інноваційної діяльності в національній економіці;

провести оцінку інструментів стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств регіону;

визначити особливості та механізми стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності у повоєнному відновленні України;

обґрунтувати стратегічні пріоритети стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств у повоєнному відновленні України

розробити систему управління рішеннями щодо стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств у повоєнному відновленні України;

спрогнозувати оптимальні параметри стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств.

Об'єкт дослідження. Об'єктом є процес стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств у повоєнному відновленні України.

Предмет дослідження. Предметом дослідження виступає теоретико-методичні та практичний інструментарій стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств, як передумови сталого розвитку у повоєнному відновленні економіки України.

Методи дослідження. Для комплексного дослідження та отримання неупереджених і адекватних наукових висновків використано широкий спектр сучасних філософських, загальнонаукових та спеціально-економічних підходів і методів, зокрема використано методи, які взаємодоповнюють один з одним, а саме: застосовано методологічний підхід, що базується на теоретичному осмисленні та вдосконаленні механізмів стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств у контексті повоєнного відновлення України. Методична основа дослідження сформована на базі аналізу та синтезу чинної законодавчо-нормативної бази, а також сучасної монографічної

літератури, що дозволило забезпечити комплексність і наукову обґрунтованість отриманих результатів.

У межах дослідження використано низку методів наукового пізнання, зокрема: *аксіоматичний метод* — для формулювання дефініцій базових понять, що розкривають сутність об'єкта та предмета дослідження (підрозділи – 1.1, 1.2, 1.3, 2.1); *системний підхід* — для структурного аналізу складових інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств (підрозділи – 2.1, 2.2, 2.3, 3.1); *інституціональний підхід* — для побудови суб'єктно-об'єктної моделі інституціонального середовища інвестиційної діяльності в умовах повоєнного відновлення (підрозділи – 3.1, 3.2, 3.3); *метод кореляційно-регресійного аналізу* — для кількісного визначення параметрів, що характеризують рівень інвестиційної активності регіонів (підрозділи – 2.1, 2.2, 2.3, 3.2, 3.3); *метод абстрагування* — для виокремлення пріоритетних напрямів стимулювання інвестиційної діяльності в післякризовий період (підрозділи – 2.2, 2.3, 3.2, 3.3); *відтворювальний підхід* — для обґрунтування альтернативних моделей ефективного використання та мобілізації внутрішніх ресурсів підприємств (підрозділи – 3.1, 3.2, 3.3).

Наукова новизна дослідження: Основним науковим результатом дисертаційного дослідження є обґрунтування та формування теоретико-методологічних засад удосконалення підходів, напрямів і механізмів стимулювання інвестиційно-інноваційним розвитком підприємств у повоєнному відновленні України. Зазначені результати знайшли своє відображення у таких положеннях:

вперше

запропоновано механізм стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств у повоєнний період як систему двох складових керуючої та керованої підсистем, сукупності форм і джерел інвестицій, взаємодія між якими відбувається через методи, інструменти та важелі впливу на процес розробки і реалізації інвестиційних рішень підприємства, з врахуванням мотивів здійснення ним інвестицій, наявного інтелектуального ресурсу і капіталу.

удосконалено

систему оцінювання рівня інвестиційного розвитку територій, яка відрізняється від існуючих впровадженням стандартизації показників оцінювання інвестиційного розвитку регіонів шляхом порівняння фактичного значення показника окремого регіону із значенням області-еталону, як критерієм його економічної доцільності і дозволить встановити рівень наростання диспропорцій темпів інвестиційного розвитку регіонів при формуванні інвестиційної політики підприємства і прийняття ефективних управлінських рішень ним;

концептуальну схему прогнозування оптимальних параметрів стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств у період повоєнного відновлення, яку доповнено змішаним методом оцінювання інвестиційної діяльності підприємств (поєднує розрахунково-аналітичний, експертної оцінки, нормативний метод) і включає такі основні етапи: набір показників, що характеризують інвестиційно-інноваційну діяльність

підприємств; формування матриці вхідних даних для прогнозування оптимальних параметрів стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності; аналіз динаміки фактичних показників та вибір рівняння тренду з огляду на національні тенденції в економіці; розрахунок прогнозних значень абсолютних показників оптимальних параметрів стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності; визначення прогнозних відносних показників (за необхідності) оптимальних параметрів стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності; стандартизація (за необхідності) прогнозних значень оптимальних параметрів стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності; розрахунок прогнозних значень та їх інтерпретація оптимальних параметрів стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності, що сприятиме більш глибокому розумінню етапів оцінювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємства.

роботу зі створення та формування системи управління рішеннями щодо стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств (СУРСІДП) у повоєнному відновленні, яка має бути заснована на відміні від існуючих на використанні як системного, так і процесного підходу до управління, а також включити до неї систему моніторингу, прогнозування і планування інвестиційної діяльності з комплексним використанням методів, що забезпечить у межах перспективної інвестиційної політики підприємств оптимізацію обсягу резерву інвестиційного капіталу та вибір додаткових джерел фінансування, за рахунок мінімізації витрат і ризиків, властивих інвестиційно-інноваційній діяльності;

набули подальшого розвитку

трактування поняття «стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств» - пропонується розглядати як спонукання мотиву до здійснення сукупності практичних дій суб'єктів господарювання щодо реалізації інвестицій з урахуванням і досягненням сталого ефекту, яке на відміну від існуючого враховує інтелектуальний ресурс підприємства і дозволить забезпечити керуючий вплив на ефективність інвестиційної діяльності у режимі саморегуляції у повоєнному відновленні економіки;

визначення «ефективність інвестиційного процесу підприємства» пропонується розглядати як порівняння очікуваних результатів від інвестицій до фактичного їх значення на трьох рівнях макро-, мезо- та мікро та відрізняється можливістю не тільки в кількісному виразі отримати оцінку, а і виокремити фактори позитивного (людській капітал і інтелектуальний ресурс, контроль таймінгу проєкту та ін.) і негативного впливу на інвестиційний процес для підприємства, що в свою чергу забезпечить нівелювання негативного впливу і підсилить фактори позитивної дії при розробці інвестиційної політики, інвестиційних проєктів і програм суб'єктів господарювання;

розподіл методів стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємства на методи «прямої і непрямой дії» в основу якого на відміну від існуючих покладено критерій мотиваційного навантаження, який передбачає, що перші – охоплюють заходи, що безпосередньо орієнтовані на досягнення кінцевого економічного результату — отримання комерційної вигоди від реалізації інвестиційних проєктів, другі – включають інструменти, спрямовані на

формування сприятливого інституційного та економічного середовища, що забезпечить ініціативність і творчий підхід до інвестиційної роботи персоналу підприємства, розвиток людського капіталу і ресурсу підприємства, залучення творчих компетенцій та креативних здібностей фахівців з інших організацій, формування колективу висококваліфікованих спеціалістів із нестандартним мисленням, що сприяє підвищенню інноваційної спроможності підприємства, активізації процесів генерації нових ідей та рішень, а також створенню сприятливих умов для реалізації інвестиційних проєктів із високим рівнем доданої вартості.

Практичне значення отриманих результатів. Сформульовані в процесі дослідження висновки й отримані результати можуть бути використані:

- у науково-дослідницькій роботі — під час подальших теоретичних досліджень проблематики стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств у повоєнному відновленні в межах євроінтеграції;

- в освітньому процесі — під час вивчення навчальних дисциплін «Інноваційний розвиток соціально-економічних систем», «Сталий розвиток підприємств», «Стратегічне управління підприємством», «Управління проєктами», «Економіко-математичне моделювання», підготовки відповідних робочих програм і силабусів, а також для написання підручників і навчальних посібників;

- у практичній діяльності — при розробці заходів щодо стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності на рівні регіонів і територій, а також на рівні підприємств у повоєнному відновленні України.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною науковою працею, в якій висвітлені власні ідеї і розробки автора, що дозволили вирішити поставлені завдання. Робота містить теоретичні та методичні положення і висновки, сформульовані дисертантом особисто. Використані в дисертації ідеї, положення чи гіпотези інших авторів мають відповідні посилання і використані лише для підкріплення ідей здобувача.

Апробація результатів дослідження.

Публікації. За результатами дослідження 10 наукових праць: 5 статей, які опубліковані у наукових фахових виданнях України (категорії Б); 3 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Список опублікованих праць за темою дисертації

Наукові праці, які відображають основні результати дослідження.

Статті у наукових фахових виданнях України

(які входять до переліку НАН України)

1. Осьмак Д.І., Кушал. І.М. (2023). Зарубіжний досвід стимулювання інвестиційної діяльності підприємств. *Вісник СНУ ім. В. Даля*. № 4 (280). С. 36-40. <https://doi.org/10.33216/1998-7927-2023-280-4-36-40>.

2. Fomenko D., Dimchoklo A., Osmak D. (2023). A hybrid approach to managing the economic sustainability of enterprises in the crisis period. *Приазовський економічний вісник*. Випуск 2 (34). С. 67-72. <https://doi.org/10.32782/2522->

3. Fomenko D., Dimchohlo A., Osmak D. (2023) Justification of vulnerability of enterprises with weak dynamics in the crisis period. *Підприємництво та інновації*. № 27. С. 104-107. <https://doi.org/10.32782/2415-3583/27.18>.

4. Фоменко Д.В., Осьмак Д.І. (2023). Організаційно-економічні особливості кризових ситуацій в інноваційній економіці. *Науковий журнал «Причорноморські економічні студії»*. Випуск 85, С. 59-65. <https://doi.org/10.32782/bses.85-11>.

5. Fomenko D., Dimchohlo A., Osmak D. (2024) Peculiarities of strategic behaviour of enterprises in the economic crisis. *Науковий погляд: економіка та управління*. Випуск № 1(85). С. 144-147. <https://doi.org/10.32782/2521-666X/2024-85-22>.

Наукові праці, в яких засвідчено апробацію матеріалів дослідження.

1. Осьмак Д. І. Стратегічні пріоритети стимулювання інвестиційної діяльності підприємств в Україні. Збірник наукових праць за матеріалами VIII міжнародної науково-практичної конференції «Обліково-аналітичне та організаційно-економічне забезпечення розвитку регіону» (30 квітня 2025 року, м. Київ). [Електронне видання]. – Київ: [Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля], 2025. – С. 194-196.

2. Осьмак Д.І., Кушал І.М. Формування системи управління рішеннями щодо стимулювання інвестиційної діяльності підприємств України. «Пріоритети розвитку фінансів, менеджменту та маркетингу: традиції, моделі, перспективи» Матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 25 травня 2025 р.). Київ : вид-во СНУ ім. В. Даля, 2025., С.116-118.

3. Осьмак Д.І., Михальчук Д.І. Оцінювання інструментів стимулювання інвестиційної діяльності підприємств України. «Пріоритети розвитку фінансів, менеджменту та маркетингу: традиції, моделі, перспективи» Матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 25 травня 2025 р.). Київ : вид-во СНУ ім. В. Даля, 2025., С.20-22.

Структура та обсяг дисертації. Наукова робота складається з вступу, трьох розділів, які містять дев'ять підрозділів, висновків і списку використаних джерел (195 найменувань на 18 сторінках), додатків. Загальний обсяг дисертації становить 219 сторінок. Обсяг основного тексту - 199 сторінок.

Характеристика особистості здобувача.

Осьмак Дмитро Ігорович (18.11.1989 р.н.) у 2011 р. закінчив Київський національний торговельно-економічний університет (Україна), отримав повну вищу освіту за спеціальністю 051 «Економіка» та здобув кваліфікацію магістра (диплом КВ №41256316, від 17.06.2011р.).

01.10.2022 р. вступив до аспірантури Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (Україна), за спеціальністю 051 «Економіка», галузь знань 05 «Соціально-поведінкові науки», освітньо-наукова програма «Економіка» (далі ОНП).

29.08.2022 р. на засіданні Вченої Радою СНУ ім. В. Даля була затверджена тема дисертаційної роботи «Стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств у повоєнному відновленні України» (протокол Вченої Ради № 9).

Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти повністю виконав освітню складову ОНП, успішно склав всі іспити та необхідні заліки, пройшов заплановану педагогічну практику, здобувши відповідні результати навчання; виконав наукову складову ОНП, провів дослідження за визначеною темою та підготував дисертаційну роботу.

Під час виконання дисертаційної роботи Дмитро Осьмак Ігорович провів комплексне наукове дослідження щодо вивчення сучасного стану стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств України. Було обрано об'єкт, предмет, методи проведення досліджень, сформульована актуальність теми, мета та завдання наукового пошуку. Упродовж усього терміну здійснення цієї роботи здобувач виявив себе як наполегливий та зрілий дослідник (давався у знаки також його практичний підприємницький досвід), який чітко визначає мету й завдання наукового пошуку, підбирає адекватні для їх виконання методи дослідження, глибоко осмислює та систематизує результати проведених наукових розвідок. Сумлінно навчаючись в аспірантурі й активно займаючись дослідницькою діяльністю, здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії засвоїв необхідні професійні знання, практичні вміння та навички, опанував відповідні компетентності, що дало йому змогу продукувати нові наукові ідеї та комплексно вивчати обрану проблематику, забезпечувати наукову новизну та практичну значущість отриманих результатів. Здобувач постійно підвищував свій професійний рівень. Протягом навчання проявив себе наполегливою, старанною та відповідальною людиною.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація виконана фаховою українською мовою, текстове подання матеріалу відповідає стилю науково-дослідної літератури.

Рецензенти рекомендують: відповідно до **п.15** Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, *пропонується такий склад разової ради:*

Голова ради: **Клюс Юлія Ігорівна**, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Рецензенти: **Івченко Євген Анатолійович**, доктор економічних наук, професор, декан факультету економіки та управління Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля;

Хандій Олена Олексіївна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Офіційні опоненти:

Кудріна Ольга Юрївна, доктор економічних наук, професор, проректор з

науково-педагогічної (наукової) роботи Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка;

Боковець Вікторія Вікторівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри підприємництва, логістики та менеджменту Вінницького національного технічного університету.

У результаті попередньої експертизи дисертації **Осьмака Дмитра Ігоровича** і повноти публікації основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації **Осьмака Дмитра Ігоровича на тему: «Стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств у повоєнному відновленні України»**

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація **Осьмака Д.І.** відповідає спеціальності 051 Економіка та вимогам **Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)**, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, **пп. 6, 7, 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії**, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

3. Рекомендувати дисертацію **Осьмака Дмитра Ігоровича на тему: «Стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств у повоєнному відновленні України»** до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 051 Економіка.

4. Рекомендувати Вченій раді СХУ ім. В. Даля затвердити склад разової спеціалізованої вченої ради:

Голова ради: **Клюс Юлія Ігорівна**, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Рецензенти: **Івченко Євген Анатолійович**, доктор економічних наук, професор, декан факультету економіки та управління Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля;

Хандій Олена Олексіївна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Офіційні опоненти:

Кудріна Ольга Юрійвна, доктор економічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної (наукової) роботи Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка;

Боковець Вікторія Вікторівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри підприємництва, логістики та менеджменту Вінницького національного технічного університету.

Результати голосування щодо рекомендації до захисту дисертації Осьмака Дмитра Ігоровича:

«За» — 18

«Проти» — не має

«Утримались» — не має

Презентація Осьмака Дмитра Ігоровича на 19 сторінках додається.

Декан факультету економіки і управління, доктор економічних наук, професор

Євген ІВЧЕНКО

Головуюча на засіданні —
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри
обліку і оподаткування СНУ ім. В. Даля

Юлія КЛЮС

Секретар засідання

Ірина КУШАЛ